

Göta Petter! Nu ska vi in i Libris...

Slutrapport från projektet Införandet av Libris på Götabiblioteken 2014 – 2015

Regionbibliotek
Östergötland

Mia Moberg
Juni 2015

Sammanfattning

Götabiblioteken består av 14 folkbibliotek i Östergötlands län och Tranås kommun. Biblioteken är Boxholm, Finspång, Kinda, Motala, Mjölby, Linköping, Norrköping, Söderköping, Tranås, Vadstena, Valdemarsvik, Ydre, Åtvidaberg och Ödeshög. Götabiblioteken har gemensam bibliotekskatalog, bibliotekskort och webb sedan 2012. Sedan 1 jan 2015 är Götabiblioteken en del av Libriskollektivet.

Projektet Införandet av Libris på Götabiblioteket syftade till att låta Götabibliotekens medier bli en del av den nationella bibliotekskatalogen Libris. Från och med 1 jan 2015 började Götabiblioteken att använda Libris för postförsörjning och för registrering av nyförvärv. Ingen matchning eller inläsning av hela beståndet har gjorts till Libris.

Projektet ansvarade för detta genomförande, anordnade utbildningar och samordnade gemensamma rutiner för metadata i samband med inköp och katalogisering. Målet var att skapa en trygg övergång till Libris. Projektledare för Införandet av Libris på Götabiblioteken var Mia Moberg på Regionbibliotek Östergötland. På sikt är Librisprojektet del i ett treårigt utvecklingsprojekt – att utveckla en digital plattform för de gemensamma bibliotekstjänsterna.

Librisprojektet har uppnått sina mål inom tids- och budgetramar. Postleveransen vid övergång till Libris kom igång direkt. Inköpsstarten blev förskjuten 1-2 månader. Alla aktiviteter genomfördes. Några utbildningar kommer att ske efter tidsramen för Librisprojektet, inom Göta utvecklingsprojektets budget.

Alla nyförvärv registreras i Libris sedan 1 jan 2015. Katalogiseringspersonal har utbildats, arbetsätt har förnyats och tekniktrösklar överbyggats. Götapersonalen känner sig trygg med förändringen och vad som behövs framöver i form av kompetensutveckling. Vissa problem med katalogiseringen kvarstår, framför allt inom utländska medier och skolbibliotekens postförsörjning.

Kursen i Libris katalogisering som hölls av Kungliga Biblioteket, i samarbete med Sveriges depåbibliotek och lånecentral i Umeå och Stadsbiblioteket i Göteborg, utlokaliserad till Linköpings universitetsbibliotek blev startskottet på utbildning inom Libriskollektivet. Det var också en symbolisk start för Librissamverkan folk/forskningsbibliotek i Region Östergötland.

Övergången till Libris innebar att ett automatiserat flöde blev mer manuellt och i behov av verifiering flera gånger under inköpsprocessen. Behovet av internutbildning har börjat klarna, processen med det har kommit igång i samband med de nya rutinerna och kommer att fortsätta.

Librisprojektet fokuserade inte på visning av posterna på webben. Detta kommer att utvecklas i samband med den nya digitala plattformen för webben. Däremot kunde visning av poster ha tagits med i förstudien, det kan vara ett tips för andra blivande Librisbibliotek.

Götabiblioteken under Librisprojektet präglades av en samsyn och en vilja till utveckling. Det har varit en framgångsfaktor och är en styrka inför framtiden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Bakgrund	4
Syfte	5
Avgränsningar	5
Målsättningar	5
Tidram	5
Budget	5
Projektorganisation	6
Resurser	6
Ansvar och roller	7
Kommunikation	7
Aktiviteter	8
Riskanalys	8
Kvalitetssäkring	9
Genomförandet	9
Leveranser	10
Reflektioner	11
Efter projektslut	13
Bilagor	14
Källförteckning	15

Bakgrund

Införandet av Libris på Götabiblioteken (nedan kallat Librisprojektet) var ett projekt som genomfördes av Götabiblioteken i samarbete med Regionbibliotek Östergötland under perioden aug 2014 till jun 2015. Librisprojektet finansierades med regionala utvecklingsmedel och var en del i en större satsning för att ta fram en digital plattform för framtida bibliotekstjänster inom Götabiblioteken [1].

Götabiblioteken består av folkbiblioteken i 13 kommuner i Östergötland plus Tranås kommun, totalt 14 folkbibliotek. Dessa bibliotek har gemensam katalog och webb sedan 2012 [2]. Arbetssätt och arbetsmodell beskrivs närmare i dokumentet PM för Götastyrgrupp [3]. Regionbibliotek Östergötland äger det gemensamma biblioteksdatasystemet och ansvarar för förvaltning och samordning mellan grupperna inom Götabiblioteken. Östergötland och Tranås har tillsammans ca 450 000 innevånare varav 35% är aktiva låntagare. Det finns 45 folkbibliotek varav 31 är filialer/närbibliotek samt 3 bokbussar. Det är över 200 anställda och nära 3 000 000 fysiska besök och lika många utlån per år.

Övergången till Libris planerades till 1 jan 2015. Aktiviteter i projektet har varit hantering av nödvändig teknikförändring, samordning av inköpsrutiner och utbildning av personal i samband med införandet av Libris. Götabiblioteken var efter SELMA-biblioteken i Värmland bland de första folkbiblioteken att gå med i Libris och den största katalogen i bibliotekssystemet Book-IT.

Bibliotekssverige har länge haft två parallella nationella katalogsystem: Libris som driftas och utvecklas av Kungliga Biblioteket och BURK från företaget BTJ¹. Sedan 1970-talet har Libris utvecklats och använts bland forskningsbibliotek och BURK har haft sin tyngdpunkt inom folkbibliotek. [4]

2011 fick Kungliga Biblioteket ansvar för nationell bibliotekssamverkan [5]. I samband med detta togs rapporten "Folkpost på tre sekunder! En plan med sikte mot nationell katalog" [6] fram av Libris-enheten på KB, där folkbiblioteken lyfte fram behovet av en nationell katalog och Librissystemets möjligheter som plattform undersöktes. Efterhand tillsattes en arbetsgrupp som utredde folkbibliotekens anslutning till Libris fram till 2014 [7].

Parallellt med detta pågick arbetet i Region Östergötland med att hitta en gemensam arbetsmodell för Götabiblioteken och när väl det gemensamma bibliotekssystemet med en gemensam katalog och webb var på plats, så påbörjades en förstudie för att undersöka möjligheterna med att ansöka om medlemskap i Libris. Beslutet att gå in i Libris fattades i september 2013, utifrån att det var ett nationellt mål, att låntagare nu skulle ha tillgång till "biblioteksmolnet" i ett internationellt sammanhang, att Götabiblioteken skulle få frihet i katalogposter, kontroll över ekonomin samt att den egna kompetensen skulle öka och ge större inflytande och möjligheter till utveckling. [8]

Selmabiblioteken i Värmland genomförde under 2013 sitt projekt "Inköp med Librisposter" för att undersöka vilka konsekvenser det får för ett relativt stort Book-IT-system att använda den nationella databasen Libris för att hämta katalogposter samt för att det skulle inspirera andra folkbibliotek, så att Libris fick ett bestånd av katalogposter, som motsvarade folkbibliotekens intresse.

Regionbibliotek Östergötland lade upp planerna för ett projekt "Gemensamma bibliotekstjänster i Götasamarbetet" (nedan kallat Göta utveckling) och ansökte om regionala utvecklingsmedel för att tillsammans med Götabiblioteken finansiera projektet. Projektets syfte är en ny gemensam digital plattform för Götabiblioteken, som ökar antalet aktiva användare av bibliotekens tjänster. Första steget var att införa Libris som katalogplattform för Götabiblioteken [1]. Främsta syftet med att gå

¹ För skillnader, fördelar och nackdelar med respektive system se BURK/Libris utredningen från 1999. [9]

med i Libris var att få fri tillgång till bibliotekens metadata, som sedan kunde användas fritt för att skapa attraktiva bibliotekstjänster.

Våren 2014 tecknade alla Götatabliotek Librisavtal med KB, projektmedel beviljades och till hösten 2014 var startade Librisprojektet.

Syfte

Syftet med Librisprojektet är att införa Libris på Götatablioteken, dvs alla Götatabliotek registrerar sina nyförvärv i Libris.

Avgränsningar

I samband med övergången till Libris sågs inköpsrutiner över och samordnades över alla Götatabliotek. Fokus har varit på medieförsörjning, t ex inköp och katalogisering. Övergången till Libris har bara gällt nyförvärv, ingen matchning eller inläsning av hela beståndet har gjorts till Libris. Fokus har varit på själva katalogiseringen och postförsörjningen, inte visning av posterna på webben. Detta kommer att utvecklas i samband med den nya digitala plattformen för webben.

Målsättningar

Målsättningen med Librisprojektet är att genomföra övergången till Libris, dvs att Götatablioteken har sin postförsörjning via Libris istället för BURK för nyförvärv.

Projekt mål

- Götapersonal ska känna sig trygga med att bli/vara Librisbibliotek
- Utbilda katalogiseringspersonal i Libris
- Förändrat arbetssätt/arbetsflöde
- Överbrygga teknikrösklar
- Alla Götatabliotek registrerar sina nyförvärv i Libris

Effekt mål

Effekterna av att uppnå Librisprojektets mål att gå in i Libris, hörde samman med det övergripande Göta utvecklingsprojektet [1]. Dessa mål kommer att uppnås på sikt och har varit vägledande under Librisprojektets gång.

- Götatablioteken äger sina egna katalogposter
- Lättare att organisera och presentera katalogen på webben efter målgrupp
- Öppna system och lättåtkomliga data som ger ökad transparens
- Färre inläsningar i system och dyra avtal
- Personal kan använda Libris - läsa, presentera och uppdatera poster
- Bidrar till att göra Götatablioteken ledande i utvecklingen av den nationella infrastrukturen för fri information

Tidram

Librisprojektet pågick från 1 sep 2014 till 30 jun 2015, med milstolpen 1 jan 2015, då Libris skulle ersättas av BURK för postförsörjningen.

Budget

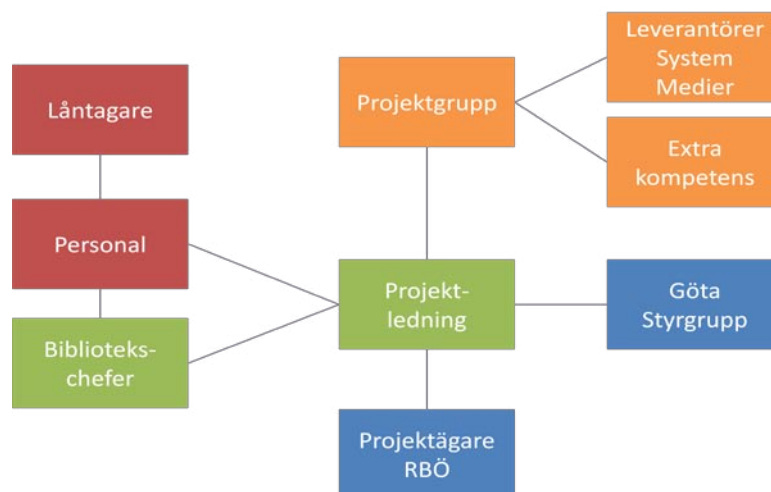
Finansieringen av Librisprojektet reglerades av Delegationsbeslut – Gemensamma bibliotekstjänster i Götasamarbetet från januari 2014, se [1].

Eftersom Librisprojektet var steg 1 gjordes en bedömning att ta ut motsvarande proportionell del av projektmedlen och uppfylla målet att utbilda katalogiseringspersonal. Det togs höjd även för eventuella systemanpassningar. För Librisprojektets budget se Bilaga 1 Ekonomi Librisprojektet.

Projektorganisation

Projektorganisationen är uppsatt för att nå målsättningarna. Den består av identifierade målgrupper, projektmedarbetare med rätt kompetens att göra projektarbetet samt personer med mandat för beslutsfattande för att genomföra projektet enligt målsättningarna.

Projektägare för Librisprojektet var Regionbibliotek Östergötlands chef Kerstin Olsson. Styrgrupp för projektet var Göta styrgrupp, som består av bibliotekschefer, verksamhetsansvariga eller Götaansvariga inom kommunerna. I styrgruppen ingick, utöver projektägaren av projektet, mottagare och resursägare inom Götabiblioteken. Det var Göta metadata som fick hålla i takt pinnen vad gällde teknikskiftet, koordinering för nya rutiner och utbildningsplan för personalen. Projektgruppen bestod av Göta metadata och kontaktpersoner i kommunerna. Projektgruppen hade kontakt med leverantörerna LKData, Axiell, AdLibris, BTJ, FörlagEtt, Bokus och KB. Dessutom fanns det expertresurser att tillfråga för att stärka upp gruppens arbete, via framför allt Libris-kollektivet².

Figur 1: Projektorganisation för Librisprojektet. Rött är målgrupp, grönt för ledning, orange för projektmedarbetare och blått för beslutsfattare

Projektarbetet har sedan följt Göta förvaltningsorganisations rytm, se [3], med själva arbetet med aktuella frågor i arbetsgrupperna (System, Metadata, Webb) och beredning i Göta råd. Beslut gällande drift, utveckling och ekonomi fattades sedan i Göta styrgrupp.

Resurser

De resurser som ställdes till Librisprojektets förfogande var Göta metadata, som består av fem personer från tre kommuner. Dessutom anvisades kontaktpersoner i kommunerna. Kungliga Bibliotekets Librisenhet ställde sin expertis och vägledning till förfogande under projektets gång, liksom Göta förvaltningsorganisation. Inom Götabiblioteken fanns dessutom olika temagrupper som konsulterades. Inom Libris-kollektivet fanns också en hel del resurser att rådfråga. Övriga resurser hörde hemma hos inblandade medie-, system- och IT-leverantörer. Resursägare till medlemmar i Göta metadata samt för kontaktpersonerna i kommunerna ingick i styrgruppen för projektet.

² Libriskollektivet är de bibliotek som är anslutna till Libris för sin postförsörjning och registrerar i Libris.

Ansvar och roller

Ansvar och roller var delvis definierat i PM för Göta styrgrupp för Göta förvaltningsorganisation [3]. Utöver detta tillkom följande för Librisprojektet.

Projektägare ansvarade för att:

- Inneha det yttersta ansvaret för projektet
- Tillsätta och sammankalla styrgruppen
- Vara ordförande och tar beslut i styrgruppen
- Ansvara för dialogen med projektledaren
- Ta del av projektledares statusrapporter till styrgruppen
- Ge projektledaren direktiv under projektets gång för att hålla rätt inriktning
- Inkomma med redovisning över projektets genomförande, resultat och ekonomi efter projektavslut till Region Östergötland
- Följa upp projektet

Styrgrupp ansvarar för att:

- Medverka vid beslut som kan få konsekvens för organisationen som ska använda och förvalta projektresultatet
- Förbereda organisationen som tar emot projektresultatet
- Svara för att de resurser som används i projektet får tid att arbeta med projektet i avtalad omfattning
- Tydliggöra konsekvenser för den ordinarie verksamheten vid resurskonflikter
- Ta del av projektledares månatliga statusrapporter till styrgruppen
- Bidra med råd och stödja projektägaren i de direktiv som får projektet att hålla rätt inriktning

Projektledare ansvarade för att:

- Leda och styra projektarbetet
- Nå projektmålen
- Genomföra projektet inom givna tids- och kostnadsramar så långt det är möjligt
- Genom kontinuerliga statusrapporter hålla styrgruppen informerad om aktiviteter och eventuella problem inom projektet
- Hålla god kvalitet i projektarbetet
- Rapportera avvikelser och risker till styrgruppen
- Kommunicera projektet

Projektgruppen ansvarade för att:

- Ta del av projektledares statusrapporter
- Arbeta aktivt med projektets uppgifter enligt beslut från styrgruppen
- Delta i arbetsmöten sammankallade av projektledaren
- Bidra med förslag till lösningar på projektets problemställningar med hjälp av sina kunskaper

Kommunikation

I kommunikationsplanen beskrevs hur information från Librisprojektet planerades, hanterades och distribuerades. Målsättningen och formerna för samverkan mellan projektet och dess omgivning dokumenterades. Syftet var att få kontroll på att rätt information når rätt målgrupp i rätt tid.

Nya kommunikationskanaler upprättades i form av en blogg "Göta Petter", en projektportal "Zoho", en Facebooksida samt en funktionsbrevlåda för katalogfrågor. När ny information behövde nå ut till alla på Götabiblioteken så skickades det ett mail till folkbibliotekens funktionsbrevlådor och bibliotekscheferna.

Kommunikationsplanen finns i Bilaga 2: Kommunikationsplan Librisprojektet.

Aktiviteter

Aktiviteterna handlade om förberedelse inför övergången till Libris och att hjälpa organisationen tillrätta i det nya.

- Kartlägga inköpsrutiner och katalogiseringsbehovet
- Identifiera katalogkompetens inom Götabiblioteken och ta fram underlag för katalogiseringstjänster
- Samordna gemensamma rutiner för metadata i samband med inköp, katalogisering för att förbereda inför nya webbtjänster
- Överbrygga teknikrösklar mellan tekniker, medieleverantörer och bibliotekspersonal
- Organisera supporten kring postförsörjningen, både i ett inledande felavhjälpningsskede och vidare till förvaltning
- Anordna utbildningar i katalogisering i Libris för bibliotekspersonal, utifrån bibliotekens behov
- Kommunicera förändringar i inköpsprocessen och katalogiseringsrutiner

Risakanalys

Följande risker identifierades:

Risk	Åtgärd	Ägare
Övergång till Region Östergötland	Se över avtal i god tid	Projektledare
Skillnader i standarder mellan BURK och Libris	Se till att leverantörer har reserverat resurser för felsökning, nätverka	Projektledare
Brist på riskanalys	Risakanalys genomförs	Projektledare
Personalbrist pga sjukdom och annan frånvaro	Planera noga, ej tidsoptimist	Projektledare
Förseningar pga brist på resurser	Förankra projektorganisation, tidplan och samverkan	Projektledare
Orealistiska förväntningar på projektet	En genomtänkt och uppdaterad kommunikationsplan. Förankring i alla led.	Projektledare
Alla är inte med på förändring	Förankring, delaktighet, förståelse för olika förutsättningar	Projektledare i samspel med Göta styrgrupp
Gemensamma rutiner Göta	Noggrann kartläggning och behovsinventering, adekvat supportorganisation	Projektledare i samspel med bibliotekschefer
Pensionsavgångar	Säkra kunskapsöverföring och skapa kompetens bland yngre resurser	Bibliotekschefer

För mer om risakanalysen, se Bilaga 3 Riskanalys Librisprojektet.

Kvalitetssäkring

Högskolan i Borås fick i uppdrag att löpande utvärdera projektet Göta utveckling med följeforskning. Detta för att skapa förutsättningar för att ett kontinuerligt lärande i projektet och att understödja erfarenhetsspridning och projektgenomförande under och efter projekttiden. Följeforskaren fungerade som ett bollplank och gav löpande råd och synpunkter till dem som genomförde projekt. Det är som en "fortlöpande extern utvärdering från projektets start till mål, där den viktigaste uppgiften är att bidra till att projektet bättre styr mot sina mål." [11]

Librisprojektet fick genom följeforskning ett professionellt interaktivt utvärderingsstöd utifrån, en kvalitetssäkring med kontinuerligt förbättringsarbete och bättre träffsäkerhet i sina målsättningar.

Under Librisprojektet har följeforskare medverkat på en gemensam avstampsdag för följeforskningen samt på möten med Göta styrgrupp, bibliotekschefer samt på Librisprojektets slutseminarium.

För mer om följeforskningen på Götabiblioteken, se Bilaga 4 Följeforskning.

Genomförandet

Projektgruppen startade Librisprojektet med att sätta sig in förstudien och att kartlägga inköpsrutiner³ och katalogiseringsbehovet⁴. Bibliografisk service sades upp till 1 jan 2015. Kontakter med KB och Libriskollektivet upprättades. Rapporter från Värmland, Jönköpings län, Kultur i Väst, KB samt Arbetsgruppen för folkbibliotekens medlemskap i Libris studerades noggrant [12] [13] [14] [15] [16] [17] [18].

Till september månads styrgrupp beslutades projektdefinitionen, kontaktpersoner på varje kommun och att behålla en BURK-söklicens per kommun samt två extra för katalogisatorerna. Möjligheten att behålla importlicenserna togs bort i samband med att bibliografisk service sades upp.

Nya kommunikationskanaler enligt kommunikationsplanen upprättades och började användas. Projektgruppen kom igång med projektportalen och annonserade om inköpsstoppet under testningen av Libris förvävsrutin⁵.

Katalogkompetensen inom Götabiblioteken identifierades. Katalogiseringsarbetet skulle finansieras via den gemensamma budgeten och arbetet hade uppskattats till motsvarande 2.0 heltidstjänster och katalogisatoren skulle katalogisera på minst 50% av en heltidstjänst. I december togs beslutet att Linköping, Norrköping och Finspång skulle dela på katalogiseringstjänsterna för första halvåret 2015 och till andra halvåret utökades katalogiseringstjänsterna till 2,75 då Motala tillkom och avtal som reglerade samarbetet och ansvar inom Götabiblioteken sågs över.

Projektgruppen utformade manualer för inköp med postförsörjning från Libris och förberedde för testning av Libris förvävsrutin. Götabiblioteken informerades om vad Libris är, de nya inköpsrutinerna och hur supporten under våren 2015 för postförsörjningen skulle ske.

Kungliga Biblioteket kom på studiebesök till Götabiblioteken i nov 2014. Under besöket presenterades Librisprojektets förberedelser och projektgruppen fick chans att ställa frågor till KB om utbildning, folkbiblioteken i Libris, kundservice och teknik.

³ Inköpsrutiner i kommunerna varierade mellan centraliserat och decentraliserat, respektive uppdelat funktion och område samt berörde ca 120 inköpare.

⁴ Flera kommuner använde möjligheten att skicka titlar för katalogisering till BTJ, främst för utländska medier.

⁵ Libris förvävsrutin innebär en automatiserad överföring av Librisposter vid inköp från vissa leverantörer.

Under december testades Libris förvävsrutin för medieleverantörerna AdLibris, BTJ och FörlagEtt. Det var många inköpskonton som skulle ställas om och kopplingar i Book-IT behövdes göras. Testerna genomfördes från varje kommun. Testerna drog ut på tiden och inköpsstarten försenades en månad för AdLibris och FörlagEtt samt två månader för BTJ.

Under tiden mobiliserades supportorganisationen och funktionsbrevlådan för katalogfrågor lanserades. I samband med årsskiftet bildades Region Östergötland där projektet och systemet hade sin hemvist.

Förändringarna i samband med övergången till Libris kommunicerades och särskild uppföljning skedde i dialoggrupperna inom utländska medier, tillgängliga medier, barnperspektivet och system. Skolbibliotekens situation började redas ut och en organisation för deras postförsörjning togs fram. De nya inköpsrutinerna ställde nya krav på arbetssätt och organisationen, för både folk- och skolbibliotek.

Bibliotekens behov av utbildning kartlades och började genomföras. För katalogisatorerna var det kurser i Libris samt Book-IT katalogisering. För Göta system, Göta metadata och Göta webb var det kurs i katalogfrågor i Book-IT och Axiell Arena. Alla kurser var utlokaliserade till Linköping, och Libriskursen genomfördes i samarbete med Linköpings universitetsbibliotek. Fortbildning i Genre och Ämnesord påbörjades och planerades att fortsätta efter projektslut.

Under våren genomfördes också internutbildning för inköpare, ankomstregistrerare och katalogisatorer. Det hölls informationsträffar för katalogansvariga på kommunerna och skolkatalogisatorer. Mer om Librisprojektets utbildningar finns i Bilaga 5 Utbildningar Librisprojektet. Götabiblioteken medverkade på möten med arbetsgruppen för Folkbibliotekens samarbete i Libris och i en arbetsgrupp inom ämnesord för skönlitteratur för vuxna.

Under försommaren genomfördes en uppföljning i kommunerna med inköpare, ankomstregistrerare och kontaktpersoner om övergången till Libris. Uppföljningen är en av leveranserna i projektet. En mer djupgående utvärdering av övergången till Libris kommer att göras under hösten 2015.

Som avslutning av projektet gick den mer aktiva dagliga supporten in i förvaltning, slutrapporten skrevs och ett seminarium om Librisprojektet hölls för projektgruppen, projektägare samt andra intressenter. Då gjordes även en Lessons learned session om projektet, se under Reflektioner.

Leveranser

Följande dokumentation levererades i Librisprojektet.

- Kompetensplan
- Supportorganisation
- Ansvar och roller
- Blogg
- Manualer
- Kartläggning skolor
- Kartläggning inköpsprocessen
- Uppföljning Librisprojektet
- Slutrapport inkl bilagor

Reflektioner

Librisprojektets mål blev uppfyllda. Uppföljningen visade att Götapersonalen var så pass trygg att projektorganisationen kunde släppas, det finns tillgång till expertis och informationsspridning har fungerat. Projektorganisationen har också upplevts som stabil och strukturerad och det har också ingett förtroende. Tid och kostnadsramar för projektet höll⁶. Postleveransen vid övergång till Libris kom igång direkt. Inköpsstarten blev förskjuten 1-2 månader så själva övergångsfasen drog ut på tiden. Alla aktiviteter genomfördes. Några utbildningar kommer att ske efter tidsramen för Librisprojektet, inom Göta utvecklingsprojektets budget.

Projektgruppen fungerade bra. Flera var nya i sina roller i början av projektet och alla behövde sätta sig in i det på eget sätt. Det blev en nödvändig kompetensutveckling och att gruppen behövde tänka pedagogiskt, vilket var en fördel när den skulle vägleda den övriga organisationen. På det stora hela fungerade projektorganisationen. Dock borde resurser tydligare ha säkrats upp hos resursägare från alla leverantörer under testfasen av projektet för att rätt resurser skulle ha kunnat bistå i felsökandet. Systemanpassningen till Libris är en ganska ny företeelse även för leverantörerna och ingår ibland inte ens i affärsmodellen⁷. Bibliotekets ansvar för postförsörjningen väcker en självständighetsprocess som hjälper till att ställa krav på systemleverantörer. Det handlar om att ta makten över sina system.

Katalogiseringen av utländska medier är inte helt löst än och posterna är fortfarande knapphändiga, framför allt från BTJ. Ett annat bekymmer var skolbiblioteken, där det inte gick helt att förutsäga hur det skulle bli och det dröjde innan projektgruppen hade löst hur katalogiseringen skulle skötas för dem. Skolorna ingick inte i förstudien mer än att de inte skulle vara med i Libris. Allt försvårades av att kommunerna organiserar olika, det är inte tydligt vems ansvar det är och det saknas helhetsyn. Kommunikationen till skolorna försvårades av att det inte fanns någon övergripande organisation för skolbiblioteken i Götabiblioteken. Det är svårt att se hur skolornas situation hade kunnat göras annorlunda. I och med att skolors bestånd inte ska finnas i Libris och skolbiblioteken ändå delar katalog med Götabiblioteken så skapas problem hur man än gör.

Utbildningarna hade kunnat komma tidigare och installationen av Voyager till katalogisatorerna dröjde. Det är dock tveksamt om utbildningar hade kunnat genomföras under förberedelsearbetet och när katalogarbetet skulle börja skötas. Om utbildning av katalogisering i Book-IT hade skett tidigare hade det kanske blivit mer BTJMARC21-specifikt, nu blev det både en utbildning med både MARC21 och BTJMARC21. Utbildningen i bibliotekssystemet var avgörande för att klara av att sköta Götabibliotekens postförsörjning på ett tillfredsställande sätt, även om det ofta sades "Nu är det ju Libris som gäller". Det var också bra att komplettera med en kurs i Book-IT som gav helhetsyn och mer om visningen av poster på webben.

Kursen i Libris katalogisering som hölls av Kungliga Biblioteket, i samarbete med Sveriges depåbibliotek och lånecentral i Umeå och Stadsbiblioteket i Göteborg, utlokaliserad till Linköpings universitetsbibliotek blev startskottet på utbildning inom Libriskollektivet. Det var också en symbolisk start för Librissamverkan folk/forskningsbibliotek i Region Östergötland.

Dialoggrupperna tog hand om frågeställningar som hade varit svåra att kommunicera via mail eller manualer. Dessutom kunde värdefulla synpunkter samlas in för att kunna ta med in i vidareutveckling av Libris för folkbiblioteken.

⁶ Se Bilaga 1 Ekonomi Librisprojektet

⁷ En annan orsak till förseningen var tekniska problem som även drabbade andra kunder än Götabiblioteken.

Under uppföljningen har Götabiblioteken funderat en del kring hur information sprids, tas emot och förankras. Det kommer utvärderingen att återkomma till. Följeforskarna har också tagit upp informations-spridning, resurser/prioriteringar och delaktighet i Götabibliotekens utvecklingsarbete. Ansvar och roller hade kunnat tydliggöras tidigare i projektet. Genomarbetning inom detta med alla berörda parter är ett stöd under framtida projektarbeten. Inom Region Östergötland finns en projektmodell som tas upp i leveransen Ansvar och roller.

Övergången till Libris innebar att ett automatiserat flöde blev mer manuellt och i behov av verifiering flera gånger under inköpsprocessen. Ibland handlade det om att man inte kunde Book-IT tillräckligt bra. Nu har kunskapen i Book-IT ökat bland inköpare. Det är mer att tänka till om. På sikt utan tillgång till BURK-sök behöver personalen arbeta mer på bred front med klassning. SAB-klassning finns inte i Libris och Dewey på universitetsbiblioteken stämmer inte med folkbibliotekens behov. Vem ska egentligen bestämma klassning? Numera måste det ingå i kompetensbild för inköpare och dessutom behöva klassas utan mediet i hand, allt tar längre tid. Handgrepp och nya rutiner hade inte satt sig än.

Internutbildningen har varit viktig, att inte bara veta VAD som skulle göras, utan också förstå VARFÖR det behövdes göras – att se hur katalogpostflödet hänger ihop och hur samverkan med Götas katalogisatörer sker på smidigaste sätt. Övergången till Libris sätter ljuset på hur man har organiserat arbetet, eftersom det gäller att hålla reda på postflödet. Fler har också blivit mer uppmärksamma på katalogposterna och förstår arbetet som ligger bakom.

På webben märks övergången till Libris också. Göta webbredaktionen har fått ta bort listor och fått anpassa visningen av poster på webben. Katalogposten är egentligen till för att beskriva objektet, inte till för låntagare, detta är frågor att arbeta vidare med inom Libriskollektivet. Däremot kunde visning av poster ha tagits med i förstudien, det kan vara ett tips för andra blivande Librisbibliotek.

Effektmålen med att gå över till Libris, att få fri tillgång till poster, är dock inte uppfyllda förrän Librisposter har lästs in och hela beståndet finns i den nationella katalogen.

Lessons learned från projektavslutningen tog upp nyckelord som samarbete, inflytande, utvecklande och lärorikt om övergången till Libris och projektarbetet. Nyckelhändelser var både gapskratten och strulet med leverantörer samt skolbibliotekens poster. Vad man ville skicka med till blivande Librisbibliotek var följande⁸:

- Förankra varför, ställ krav på KB och leverantörer, strukturera jobbet, låt alla vara med
- Utbildning, förberedelse, planering
- Tidsplan, fråga andra om både problem och det som är "enkelt", kommunikation
- Planera i god tid, bra kontakt med kommunens IT-enhet vid installation av Voyager, informera/utbilda all berörd personal
- Skolor, förbered personalen på merarbete med katalogposterna, etablera kontakt med leverantörer

Flera Götabibliotek jämförde Librisprojektet med konverteringen av kataloger vid sammanslagningen och tyckte inte att övergången till Libris var någon större händelse. "Har man varit med om det, så klarar man allt!". Trots att vardagen inom Götabiblioteken utmärks av ett visst "gnissel" kommuner emellan så har det under Librisprojektet funnits en samsyn och en vilja till utveckling. Det har varit en framgångsfaktor och är en styrka inför framtiden. Varje projekt som Götabiblioteken genomför fortsätter att utveckla samarbetet.

⁸ Lessons learned finns som bilaga 6

Efter projektslut

Utbildningar för katalogisatörer kommer att fortsätta efter projektslut, liksom internutbildningarna. Projekt för att utveckla en ny digital plattform för webben kommer att ta vid efter Librisprojektet. Följeforskningen fortsätter att följa det projektet. Katalogiseringstjänsterna kommer att utvärderas under hösten inför 2016.

En mer djupgående utvärdering över övergången till Libris kommer att genomföras under hösten.

Göta styrgrupp har beslutat att Götabiblioteken ska ta en aktiv och ledande roll i Libriskollektivet på områden som är viktiga för dem.

I september kommer Götabibliotekens Book-IT att uppgraderas till 8.0. Efter det finns möjligheten att konvertera Götakatalogen till MARC21. På sikt kommer även Kungliga Biblioteken lansera Libris XL som bygger på RDA. En ny resa för metadata inom Götabiblioteken.

Med det, det är en annan historia...

Bilagor

- Bilaga 1: Ekonomi Librisprojektet
- Bilaga 2: Kommunikationsplan Librisprojektet
- Bilaga 3: Riskanalys Librisprojektet
- Bilaga 4: Följeforskning Librisprojektet
- Bilaga 5: Utbildningar Librisprojektet
- Bilaga 6: Lessons learned Librisprojektet

Källförteckning

- [1] K. Olsson, "Delegationsbeslut – Gemensamma bibliotekstjänster i Götasamarbetet," Regionförbundet Östsam, 2014.
- [2] K. Olsson, "Överenskommelse om gemensamt arbete i Götabiblioteken," Regionförbundet Östsam, 2013.
- [3] R. Holm, "PM för Götas styrgrupp," Götabiblioteken, 2013.
- [4] E. Lindfelt, "Därför nationell bibliotekskatalog," Svensk biblioteksforening, 2012.
- [5] "Nyheter KB," 12 10 2010. [Online]. Available: <http://www.kb.se/aktuellt/nyheter/2010/Nytt-uppdrag-till-KB/>.
- [6] L.-e. KB, "Folkpost på tre sekunder!," 2011.
- [7] H. Androls, "Libris för folkbiblioteken – samarbete i en nationell katalog," Kungliga Biblioteket, 2014.
- [8] C. Landgren, "Medlemskap i Libris - beslutsunderlag," Götabiblioteken, 2013.
- [9] H. S. Törnblom, "BURK/LIBRIS utredningen," Länsbibliotek Sydost för Svensk Biblioteksforening, 1999.